

เทศน์เช้า วันที่ ๑๐ พฤษภาคม ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

สัปดาห์นี้สัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เขาว่าพุทธศาสนาต้องส่งเสริมนะ แต่
ความเห็นเราไม่ใช่ ส่งเสริมหัวใจของคนต่างหาก ส่งเสริมหัวใจให้เราเข้าสู่ศาสนา เราจะส่งเสริม
พระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสุดยอดอยู่แล้ว พระพุทธศาสนาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้วนี้สุดยอด ส่งเสริมหัวใจของสัตว์โลกใจ ของเรานี้พวกเราเหนื่อยล้ากัน
มาก ทำหน้าที่การงานมาทุกข์ยากกันมาก นี่มาพักหัวใจ

พักหัวใจ ธรรมโอสธเท่านั้นเป็นที่พักหัวใจของเรา อย่างอื่นไม่มีที่พักหรือ หัวใจเรานี้
เหนื่อยล้ามามาก เราทำมามาก เราเหนื่อยล้ามา คนที่เหนื่อยล้ามาอนพักผ่อนก็หาย ร่างกายถ้า
เหนื่อยนักพักเดียวก็หาย แต่หัวใจมันพักไม่หาย หัวใจมันเก็บสิ่งใดมันเก็บฝังไว้ในใจทั้งนั้น
แหละ แล้วสิ่งใดมันจะไปแก้ไขสิ่งนี้ได้ล่ะ? ส่งเสริมหัวใจของเราต่างหาก ส่งเสริมมนุษย์ให้เข้า
สู่ศาสนาต่างหาก ไม่ใช่ส่งเสริมพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาสุดยอดอยู่แล้ว
พระพุทธศาสนาขอดเยี่ยมอยู่แล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม นั่นแหละ
พระพุทธศาสนา พระพุทธกับพระธรรม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมมามีพระ
พุทธกับพระธรรม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาธัมมจักกฯ พระอัญญาโกณฑัญญะเป็นสงฆ์
องค์แรกของโลก นี่พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ดุสิตไม่มีพระสงฆ์ก็มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัม
พุทธเจ้าอยู่แล้ว นี่ส่งเสริมพุทธศาสนา พุทธศาสนาสุดยอด ยอดเยี่ยมอยู่แล้ว อย่างเรานี้ไอ้พวกตา
บอด หน้ามืดตามัวไปส่งเสริมพุทธศาสนา ไปส่งเสริมกันที่ไหน? หน้ามืดตามัวยังไม่รู้อะไรเป็น
อะไรเลย ส่งเสริมพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาของเขาเขาสุดยอดอยู่แล้ว นี่สัปดาห์ส่งเสริม
พระพุทธศาสนา เห็นไหม เรามาวัดมาวากันมาเพื่ออะไร? ก็มาเพื่อจะประพฤติปฏิบัติให้เข้าสู่สัจ
ธรรม

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

เรามาคูแลหัวใจของเราไง ถ้าเรามาคูแลหัวใจของเรา หัวใจนี้ทำไม่ต้องคูแล หลวงตา ท่านพูดบ่อย หัวใจนี้มันโดนกิเลสข่มขี้มาตลอดเวลา ไม่มีใครช่วยเหลือมัน ไม่มีใครช่วยเหลือมัน เจ้าของมันคือตัวเราเองจะช่วยเหลือหัวใจของเรา หัวใจของเราเองไม่มีใครช่วยเหลือ มันไม่มีใครคูแลมันเลย ทิ้งมันไว้ไง แล้วเวลากิเลสตัดหาความทะยานอยากมันครอบงำไป นี่ส่งเสริมพุทธศาสนาที่ทำพิธีกรรมกัน ส่งเสริมพุทธศาสนาที่ทำวัจนธรรมกัน ขวนขวายกัน เหนื่อยล้า เหนื่อยนัก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านั่งอยู่โคนต้นโพธิ์นั่นนะ ไม่มีใครเลย มีระหว่างองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับต้นโพธิ์เท่านั้น

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ตรัสรู้ในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้น ต้นโพธิ์นี้เป็นร่มเงา ร่มเงาให้ร่างกายนี้ได้อาศัยพักผ่อน อาศัยในร่มเงานั้น ในร่างกายนี้มีหัวใจที่ปฏิสนธิจิตเกิดจากนางสิริมหามายา สิ่งนี้หัวใจนี้ หัวใจนี้มันเดือดร้อนนัก หัวใจนี้มันทุกข์ยากนัก หัวใจนี้มันแสวงหานัก หัวใจนี้ค้นคว้ามา ๖ ปีในความทุกข์ ความยากอันนั้น เวลาจะเอาจริงเอาจังขึ้นมาะ ระหว่างหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม บุญเพนิวาसानุสติญาณ จุติปาตญาณ อสวัภยญาณ ญาณหยั่งรู้อันนั้นไง แล้วเรามีญาณหยั่งรู้อะไรกัน

เราจะไปส่งเสริมพุทธศาสนา ไปส่งเสริมที่ไหน? ไปส่งเสริมกันในวัดอุ้งไก่ เห็นไหม อิฐ หิน ทราบ ปูน เวลาเขาทำนิตถรรสการกันมันก็เป็นรูปภาพ มันไปคัดลอกมาจากพระไตรปิฎก แล้วเราส่งเสริม ส่งเสริมตรงไหน ส่งเสริมนี้คือจิตใจ คนเข้ามาดู คนเข้ามาดูนิตถรรสการแล้วเขามีความปลื้มใจ เขามีความสุขใจ เขามีความอุ่ใจของเขา เขาใกล้ชิดกับพุทธศาสนา เราไปดีใจกันตรงนั้นไง วัฒนธรรมประเพณีนะ ประเพณีของท้องถิ่นใดก็ท้องถิ่นนั้น ประเพณีของเขา แต่ถ้ามีพ่อแม่ที่ดี เขาพาลูกหลานเขาเข้าวัดเข้าวาตั้งแต่ต้น เขาคูแลของเขามาตั้งแต่ต้น คูแลตั้งแต่ต้น เขาซึมซับในหัวใจของเขา

ถ้าซึมซับในหัวใจของเขา เวลาเด็กๆ แม่ทำอย่างนั้นไม่ได้...ผิด แม่ทำอย่างนั้นไม่ได้...ผิด นี่มันซึมซับมาจากหัวใจของมันไง นี่ผู้ใหญ่ทำอะไรผิดเด็กมันคอยเตือนนะ คอยเตือนว่าอย่างนั้นผิดอย่างนี้ผิดเพราะอะไร? เพราะมันยังผ้าขาวสะอาด มันทำอะไรมันก็รู้เห็นของมันใช่ไหม แต่พอเราโตขึ้นมา เห็นไหม กิเลสตัดหาความทะยานอยากนะ สิ่งนี้มันปิดหูปิดตาไป ถ้าปิดหูปิดตาเรา

จะส่งเสริมๆ ส่งเสริมๆ เด็กๆ ก่อน แล้วตัวเราละ? ตัวเรามีสิ่งใดส่งเสริม แต่ถ้าเราจะส่งเสริม หัวใจของเรา มีศรัทธาความเชื่อ

ศรัทธาความเชื่อ เชื่อในอะไร? เชื่อในรัตนตรัย พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แก้วสารพัดนึกเราจะเชื่อสิ่งนั้น เราเชื่อสิ่งนั้นเราพยายามทำ เราเชื่อสิ่งนั้นแล้ว ศรัทธาความเชื่อ แล้วเราต้องปฏิบัติ นี่ปริยัติ ศึกษามาแล้วมีศรัทธามีความเชื่อเราจะปฏิบัติของเรา ถ้าเราปฏิบัติของเรา เห็นไหม เวลาปฏิบัติของเรา ถ้าเราทำได้จริงจิตใจมันก็ได้พัก ถ้ามันพุ่งชานขนาดไหน บริกรรมแล้วมันมีโอกาสได้พักของมัน มันจะเกิดความมหัศจรรย์ ความมหัศจรรย์ขนาดที่ว่ายิ่งมหัศจรรย์ขนาดไหนนะมันยังไม่พุดกับใคร

เวลาครูบาอาจารย์ของเราท่านปฏิบัติขึ้นมาแล้ว นี่ใครพูดสิ่งใดก็เข้าใจ ครูบาอาจารย์ของเรา นะ ถ้าจิตใจมีคุณธรรมนะ ใครพูดเรื่องธรรมะนี้เข้าใจหมด มองหน้าเขา เขาพูดเรื่องอะไรกัน แล้วเขาจะรู้สิ่งนั้น ได้อย่างใด ถ้าเขารู้สิ่งนั้นได้ ในใจของเรา เรารู้ของเราอยู่แล้ว ถ้าเรารู้ของเรา คุณติถ้าจิตมันสงบขึ้นมา กว่าเราจะทำจิตของเราสงบขึ้นมามันขนาดไหน แล้วเวลาเราศึกษามัน เทียบเคียงกับหัวใจเราได้ เวลาเรายังค้นคว้าอยู่ เราก็คาดหมาย เราคาดหมายว่าควรจะเป็นอย่างนั้น น่าจะเป็นอย่างนั้น มันจะสุดยอดอย่างนั้น แต่เวลาเป็นขึ้นมามันพุดออกมาเป็นสมมุติแทบไม่ได้เลย แล้วพุดออกมาสมมุติไม่ได้

เวลาครูบาอาจารย์ ธรรมสากัจฉา เอตมมุงคลมุตตมံ เวลาท่านสนทนาธรรมกันท่านสนทนาธรรมอย่างไร ท่านสนทนาธรรม พอท่านพุดถึง ผู้ที่รู้กับผู้ที่ไม่รู้สวดตามันก็รู้แล้ว นี่ถ้าสวดตามันรู้ คนที่สวดตาเห็นไหม นี่เรายังไม่รู้ เราปฏิบัติไปแล้วเรารู้เห็น เราไปส่งการบ้านครูบาอาจารย์ นี่เราเล่าไปเป็นตุเป็นตะเลย ท่านฟังแล้วมันไม่เข้าทางเลย มันไม่ใช่เลย แต่ถ้าเราพุดถูกต้องนะ สวดตามันก็รู้แล้ว ถ้ามันสวดตามันรู้ สิ่งนั้นเป็นความจริงๆ ขึ้นมา ถ้าความจริงขึ้นมา เวลาเราปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เวลาความจริงที่เราปฏิบัติแล้วกับที่เราศึกษามา เรารู้เราเห็นเองใจเรารู้เราเข้าใจได้เองใจ

ถ้าเราเข้าใจได้เอง เวลาเขาพุดกัน โดยการคาดหมาย เราฟังออก เราฟังได้ มันไม่เป็นความจริงสักนิดหนึ่ง ถ้าไม่เป็นความจริงสักนิดหนึ่ง นี่ถ้าส่งเสริมศาสนาส่งเสริมที่หัวใจของเรา ถ้ามันส่งเสริมหัวใจของเรา นะ ถ้าใจของเรามันได้พักผ่อนขึ้นมา แล้วมันเกิดปัญญาขึ้นมา เห็นไหม เรา

จะแยกได้ชัดเจนมากเลย แยกได้ว่าสุดมยปัญญา จินตมยปัญญา ภาวนามยปัญญา ปัญญาที่เกิดจากการภาวนานี้ภาวนาอย่างไร?

คู่มือทางโลก ทางวิชาการเขา คู่มือศาสตราจารย์ต่างๆ เขาทำทางวิชาการของเขาก็เพื่อเอาทางวิชาการของเขา เพื่อให้ยอมรับของเขานะ เป็นศาสตราจารย์เขาคิดค้นคว้าเขาวิจัย เขาทำผลงานของเขามหาศาลเลย แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นไปมันเกิดศีล สมาธิ ปัญญา แล้วปัญญาที่มันเกิดขึ้นมา ปัญญาที่ภาวนามยปัญญามันเกิดขึ้นมาในหัวใจมันขนาดไหน มันแตกต่างกับทางวิชาการทางโลกขนาดไหน ทางวิชาการทางโลกมันเป็นประโยชน์นะ มันเป็นประโยชน์กับคุณภาพชีวิตเพราะทางวิทยาศาสตร์มันเจริญขึ้นมา คุณภาพชีวิตของพวกเราสะดวกสบายขึ้น สะดวกสบายขึ้น แต่สะดวกสบายขึ้น แล้วความกังวลใจ สิ่งต่างๆ ที่ในหัวใจมันสามารถสารถคายออกไปได้ไหม?

นี่ถ้ามันเป็นแบบนี้มันก็เป็นโลกียปัญญา ปัญญาทางโลก มันมีประโยชน์กับทางโลก แต่มันไม่มีประโยชน์กับจิตใจ จิตใจปฏิสนธิจิตที่เวียนว่ายตายเกิด มันไม่มีประโยชน์ใดๆ เลย มันมีประโยชน์ถ้าเราทำคุณงามความดีขึ้นมา เราวิจัยขึ้นมาแล้วเป็นประโยชน์ สังคมเขาได้ใช้ สอนนั้นก็บุญ ถ้าเป็นบุญอย่างนั้นบุญก็พาให้จิตนี้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะที่สูงขึ้น เพราะมีบารมีเขาได้ใช้สมบัติของเรา เขาได้ใช้วิชาการของเราที่เป็นประโยชน์กับเรา เขาได้ใช้ขึ้นมา นี่คุณงามความดีอันนี้ก็ตกแก่ใจของเรา มันก็เป็นอามิส มันก็มีของมันอยู่อย่างนั้นละ แต่ถ้าเป็นภาวนามยปัญญา เวลาจิตมันสงบแล้วมันไปรู้ไปเห็น

ไปรู้ไปเห็นนะ เวลาทางวิชาการที่เขาวิจัยกัน เขาวิจัยกันทางสถิติ เขาวิจัยกันทางข้อมูลของเขา นี่เขาส่งออกไป เขาส่งออกไปเขาถึงวิจัยของเขาได้ ถ้าไม่ส่งออกมันจะวิจัยได้อย่างไร? แต่ถ้ามันจิตสงบเข้าไปแล้วมันไม่ได้ส่งออก นี่สัมมาทิฐิมันเข้าสู่ภายใน มันทวนกระแสกลับเข้าไปในหัวใจ แล้วในหัวใจเกิดมรรคญาณ เกิดธรรมจักร นี่อัสวักขยญาณที่มันทำลายในหัวใจของมัน คู่มือทางวิชาการที่เขาจะทดสอบ เขาจะทำวิจัยเขาต้องมีห้องแล็บของเขา ห้องแล็บของเขาเขาต้องทำวิจัยของเขาในห้องแล็บในอวกาศเพื่อไม่ให้มีแรงโน้มถ่วง เขาต้องหาความสุขขนาดนั้น แต่เวลาที่จิตมันย้อนกลับเข้ามาในหัวใจ มันเกิดภาวนามยปัญญา

ปัญญาที่เกิดขึ้นในหัวใจ มันเกิดขึ้นได้อย่างไร? คนไม่รู้ไม่เห็นพูดได้อย่างไร? ถ้าคนไม่รู้ไม่เห็นแล้วจะไปส่งเสริมพระพุทธศาสนา ส่งเสริมพุทธศาสนามันส่งออกทั้งนั้นแหละ แต่สิ่ง

นั่นมันเป็นเรื่องโลกๆ ส่งเสริมพระพุทธศาสนานั้นเป็นวัฒนธรรม แต่ถ้าเราจะส่งเสริม คุณติใน สมัยครูบาอาจารย์ของเรา เวลาถึงงานมีการขึ้นมาเขาจะเอากาวนาเป็นหลัก เอากาวนาเป็นหลัก เพราะอะไร? เพราะสิ่งนี้ศาสนาทายาท ศาสนาทายาทนะ ถ้าผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ถ้าใคร มีสติมีปัญหา ทุกข์ยากมาขนาดไหน แล้วมีสติปัญญายับยั้งสิ่งที่เป็นความทุกข์ สิ่งที่ยึดขย้ำ หัวใจของเรา ถ้ามันสำรอกมันคายออกเราจะซาบซึ้ง

นี่มีธรรมเป็นที่พึ่ง สิ่งที่มีคุณธรรมอย่างนี้มันทำให้จิตใจเราสงบระงับได้ นี่สงบระงับได้ นี่ใจถ้ามันซาบซึ้ง ศาสนาทายาทมันรู้ของมันอย่างนี้ ถ้ามีสติมันก็ยับยั้งของมันได้แล้ว แล้วถ้าเกิด บริกรรมพุทโธ พุทโธต่อเนื่องกันไป ถ้ามันสงบขึ้นมาเป็นสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิ สุขอื่นใด เท่ากับจิตสงบไม่มี ถ้ามันไม่มีความสุขไม่มีความสุขสงบขึ้นมาอย่างนี้มันจะคิดได้อย่างไร? เพราะ คนเราสงบแล้วก็คิดว่านี่คือนิพพาน นี่คือนิพพาน นี่วุฒิภาวะของจิตของเรามันมีเท่านี้ วุฒิภาวะ ของโลกมันมีเท่านี้

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อุทกคาบส อาพารคาบส เจ้าชายสิทธัตถะทำ สมาบัติ ๘ ได้เหมือนเรา มีความรู้เหมือนเรา มีปัญญาได้เหมือนเรา เจ้าชายสิทธัตถะไม่เชื่อเลย เพราะอะไร? เพราะมันคลายออกมาแล้วมันก็ทุกข์ แต่ของเราเวลาเราเป็นสมาธิเข้าไปแล้ว เวลา เราสงบแล้ว นี่คือนิพพาน นี่คือนิพพาน วุฒิภาวะของใจเรามันอ่อนแอมาก วุฒิภาวะของใจของ เราไม่มีบาร์มีเลย ไม่มีพลังไม่มีกำลังเลย เราถึงไม่สามารถแยกแยะได้เลยว่าอะไรจริงอะไรปลอม เจ้าชายสิทธัตถะยังไม่สำเร็จเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านยังแยกแยะได้

นี่ถ้าแยกแยะได้นะ ถ้ามันติดอย่างนั้น ถ้ามีครูบาอาจารย์ สืล สมาธิ แล้วถ้าเกิดปัญญา ขึ้นมา พอเกิดสมาธิที่ว่าสุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี พอจิตสงบแล้วมันออกทำการทำงาน จิตสงบ แล้วลากออกไปใช้วิปัสสนา พอมันออกไปวิปัสสนามันเกิดภาวนามยปัญญา โอ๊ย มันจะ มหัศจรรย์ขนาดไหน นี่สัปดาห์ส่งเสริมพุทธศาสนา ศาสนาทายาท เวลาครูบาอาจารย์เราท่าน ส่งเสริมให้ประพฤติปฏิบัติ ถ้ามันเกิดสติ เกิดสมาธิ เกิดปัญญาขึ้นมา เห็นไหม มันส่งเสริมหัวใจ ของมัน เราส่งเสริมหัวใจของเราต่างหาก ส่งเสริมหัวใจของเราเข้าสู่พุทธศาสนา

"ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต"

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เกิดที่ไหน? พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เกิดที่ใจ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน นี่ตอนนี้มันไม่เบิกบานสิ มันเศร้า มันเหงา มันหงอย เพราะกิเลสมันครอบงำ

มันไง พอกิเลสมันเศร้า มันเหงา มันหงอย เราไม่มีทางออก เราก็มาทำวิจัยกัน เราก็มาศึกษากัน ศึกษาทำไม? ศึกษาทำไม? ปริยัติก็ศึกษามาปฏิบัติ ปริยัติศึกษามาแล้วเอามาปฏิบัติ ไม่ใช่ ปริยัติศึกษาแล้วเอามาเป็นความรู้ของเรา ความรู้ของเราเดี๋ยวก็ลืม สัญญาความจำ เดี่ยวก็จำได้ เดี่ยวก็ลืมของมันไป

แต่ถ้าเป็นความจริงขึ้นมา เวลามันเกิดขึ้นมา นี่คู่มือเวลาพิจารณาของเราไปเกิดกรรมจักร เวลาพิจารณาไปมันปล่อยวาง พอปล่อยวางตทั้งปศุกันชั่วคราว่าๆ ชั่วคราว่าก็ยังสงสัยอยู่ ยังสงสัยอยู่อย่างนั้นแหละ เพราะปล่อยวางชั่วคราว่ามันแปลกประหลาดมหัศจรรย์อยู่แล้วเราก็คิดอีก คิดอีกหมายความว่า พอมันปล่อยแล้วเขาวางานนี้จบแล้ว มันไม่ทำงานต่อเนื่องไง แล้วถ้ามีครูบา อาจารย์ท่านให้ซ้ำของท่านไป ถ้ามันปล่อยแล้วมันก็จับได้จับได้อีก ปล่อยแล้วมันยังมีอยู่ไง ถ้ามันยังไม่ขาดมันยังมีเชื่อมีใจอยู่ ถ้าจับได้พิจารณาต่อเนื่องไปๆ ถึงเวลามันขาด ออกุปรธรรม เห็นใหม่

ถ้ามันขาดอย่างนี้ นี่ส่งเสริมพุทธศาสนา ถ้าจิตอย่างนี้มันเป็นอกุปรธรรม มันมีคุณธรรมจริงในหัวใจ ถ้ามีคุณธรรมจริงในหัวใจมันเกิดจากอะไรล่ะ? นี่มันเกิดจากอะไร? เกิดจากความพอดี มัชฌิมาคือความพอดี เห็นใหม่ ความพอดีของมัน มัชฌิมาปฏิบัติ สิ่งที่มีรรคสามัคคีมัน สมดุลของมัน มันพอดีของมัน พอดีของมัน เวลาถ้ามันปล่อยวางมันพอดี มันไม่พอดีมันปล่อยวางได้อย่างไร? มันปล่อยวางแล้วแต่ความพอดีมันไม่แน่นอน ไม่แน่นอนมันปล่อยแล้วมันยังเหลือเศษส่วนอยู่ไง ปล่อยความสงสัย ปล่อยวิตกกังวล ปล่อยทุกๆ อย่างเลย แต่เชื่อใจมันยังมีอยู่

นี่สายสัมพันธ์ยังมีอยู่ ก็ซ้ำเข้าไปๆ จนถึงที่สุดการปล่อยแล้ว สายสัมพันธ์ทุกอย่าง ทุกอย่างขาดหมด ทิฐิความเห็นผิดมันขาดไป สักกายทิฐิ วิจิจฉา สิ้นพทปรามาสมันขาดของมันไป พอมันขาดของมันมันเป็นอย่างไรวะ? นี่ส่งเสริมๆ กันอย่างนี้ ส่งเสริมเพราะหัวใจของเรา ส่งเสริมเพราะคุณธรรมอันนี้ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ที่เรามาตรากตรำกันอยู่นี้ เห็นใหม่ คู่มือหน้าที่การงานของใคร ใครทำงานก็ต้องตรากตรำทั้งนั้นแหละ เวลาทำงานอาบเหงื่อต่างน้ำ เพื่อหาปัจจัยเครื่องอาศัย เพื่อความมั่นคงของชีวิต เราก็หาของเรา

คนเราจะดีจะชั่วเขาดูกันที่นี้ ดูความขยันหมั่นเพียร ดูความรับผิดชอบ ดูสติปัญญา เพราะเขาทำงาน งานจะบอกเลยว่าคนๆ นี้รอบคอบขนาดไหน คนๆ นี้สะเพร่าขนาดไหน คนๆ นี้ทำ ความขาดตกบกพร่องขนาดไหน งานมันจะฟ้องถึงวุฒิภาวะ ถึงใจดวงนั้น แล้วเราทำงานของเรา

เพื่อประโยชน์กับเรา เราทำงานเพื่อจะดำรงชีวิต เรามีโอกาสเราก็ภาวนาของเรา ไม่ต้องไปหาที่ไหนเลย หายใจเข้านี่ก็พุท หายใจออกนี่ก็โธ จะยืนที่ไหน จะนอนที่ไหน จะนั่งที่ไหน มันมีลมหายใจตลอดเวลาไป

เราตั้งสติของเราไว้ นั่งงานอย่างนี้ไม่ต้องไปแบกหามที่ไหน ไม่ต้องไปแก่งแย่งชิงดีกับใคร ทุกข์ก็ทุกข์ของเรา ลมหายใจก็ลมหายใจของเรา เวลาเรามีสติขึ้นมากก็เป็นอานาปานสติ เราขาดสติขึ้นมาก็ต้องหายใจอยู่อย่างนั้นแหละ เพราะการหายใจนี้หายใจเพื่อดำรงชีวิต ต้องขาดออกซิเจนไม่ได้ นี่ขาดออกซิเจนไม่ได้มันก็หายใจของมัน แต่หายใจทิ้งเปล่าๆ หายใจแบบโลก หายใจแบบความดำรงชีวิต แต่ถ้ามีสติระลึกรู้ อานาปานสติเกิดขึ้นตรงนี้ นี่เรากำหนดพุทโธ พุทโธ เราจะเดินไปไหน เราทำสิ่งใดเรามีพุทโธของเราตลอดไป เราจะดูแลหัวใจของเราไป เราจะส่งเสริมหัวใจของเราไป

นี่ในเมื่อเป็นปัญหาสังคมก็ปัญหาสังคม สังคมอยู่ด้วยกันเราก็อยู่กับปัญหาสังคมนี้ แต่หัวใจของเรา เราพยายามพัฒนาของเรา เพราะมันเป็นทรัพย์สมบัติของเรา เป็นความดีความงามของเรา เป็นเรื่องส่วนตัวของเรา เราทำของเราไป อุตตา หิ อุตตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ถ้าตนทำได้ ตนทำได้มันมีข้อเท็จจริง มีข้อเท็จจริงคืออะไร? เพราะตนทำได้นะเราจะเผยแพร่ใครก็ได้ เราจะบอกใครก็ได้ ถ้าเรามีความจริงของเรา ถ้ากิริยาอันนั้นถ้ามีใครเขาแสวงหา เขาต้องการนี่เขาไม่ต้องวิ่งอ้อมโลกไปเพื่อไปหาคุณธรรมไป เขาไปหาผู้รู้ ผู้รู้บอกเขาทีเดียวเขาไม่ต้องไปติดอยู่นานไป เวลาติดอยู่นาน เห็นไหม

๑. ทำให้เราพ้นเผื่อได้

๒. ถ้าเราติดอยู่นานทำให้เราพ้นเผื่อได้ ถ้าเรายังมั่นใจของเรามันผิดพลาดได้ไง มันออกนอกกลุ่มนอกทางไปเลย

แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์อยู่แล้ว มีผู้รู้อยู่แล้ว เขาพยายามชี้แนะเราแล้ว เขาจะดึงเราเข้าทางเลย ถ้าดึงเราเข้าทาง ดึงแล้วเราเชื่อหรือไม่เชื่อล่ะ? ไม่เชื่อก็ตรากตรำไปก่อนไป ไม่เชื่อก็อ้อมโลกไปไปดวงอาทิตย์แล้วกลับมาใหม่ เพราะทำไปมันผิดพลาดไป มันไม่ได้ แต่เพราะมันไปอ้อมโลกแล้ว ถ้ามันเหนื่อยล้า มันไปไม่ได้มันเหนื่อยมันก็มาเข้าช่องนี้

อริยสัจมีหนึ่งเดียว คือล สมมติ ปัญญา มีหนึ่งเดียวเท่านั้น จะอ้อมโลกไปไหน จะไปไหน นะถ้าไม่ทวนกระแสกลับมามีใจของตัวมันก็ส่งออกทั้งนั้นแหละ ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์จะคอยบอกอย่างนี้ ครูบาอาจารย์คอยชักนำอย่างนี้ ถ้าชักนำอย่างนี้มันก็เป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์มีผู้นำที่ดี ถ้าเราปฏิบัติ เรามีผู้นำที่ดี เราปฏิบัติของเราให้ขึ้นมาได้ ถ้าเราปฏิบัติไป ส่งเสริมหัวใจของเราเป็นศาสนทายาท

ฉะนั้น ปรียติ ปฏิบัติ ครูบาอาจารย์ฝ่ายปฏิบัติของเราพยายามดูแลหัวใจของเรา เวลาโลก เขาแสวงหากันมา เขาแสวงหาเขาต้องพยายาม หน้าที่การงานของเขาบีบคั้นเขา เขามีความทุกข์ของเขา เขาว่างของเขาไม่ได้เขาต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัยเพื่อดำรงชีวิต พระเรา พระเราบวช มาแล้วปัจจัย ๔ ถ้าเราบิณฑบาตด้วยปลีแข็ง เราทำคุณงามความดีของเรา นี่การส่งเสริมของ สังคม การส่งเสริมของสังคมเขาจะได้บุญของเขา สิ่งปัจจัย ๔ เราไม่ต้องเดือดร้อนเลย ถ้าเราไม่ ต้องเดือดร้อนเลยเราก็ต้องมีความขยันหมั่นเพียร เราต้องพยายามขยันหมั่นเพียรของเรา ทำหัวใจ ของเรา ศาสนทายาท ส่งเสริมหัวใจของเราให้มีคุณธรรมขึ้นมา ถ้ามีคุณธรรมขึ้นมาจะเป็น ประโยชน์กับเราก่อน เป็นประโยชน์กับเราแล้วก็ประโยชน์กับทุกๆ คนนะ

นี่ส่งเสริมพุทธศาสนาส่งเสริมที่หัวใจของเรา ร่างกายนี้เวลามันเหนื่อยมันล้าก็พัก พัก เต็มก็หาย แต่หัวใจเวลามันทุกข์มันยากนะข้ามภพข้ามชาติ จิตนิสัยมันมาจากไหน มันมาจากการกระทำของเรา กรรมของเรามันแต่งพันธุกรรมมา จิตใจเราเป็นแบบนี้ แล้วนี่ถ้าทำดีขึ้นมา คุณ ติพระโพธิสัตว์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ทำดีมา ทั้งนั้น เสียสละเป็นพระเวสสันดรเสียหมดเลย เสียสละทุกๆ อย่างเลยเพื่อโพธิญาณๆ เพื่อหัวใจที่ มั่นคง ของเราก็ได้เสียสละของเรามา ถ้าไม่ได้เสียสละของเรามาเราจะไม่ไปวัดไปวา

คนที่ไปวัดไปวานะ ทางโลกเดี๋ยวนี้เขาไปวัดไปวาคนนั้นเสื่อมค่า เขาบอกว่าเขาอยู่บ้าน อยู่เรือนของเขาด้วยสะดวกสบายของเขา เขาจะนอนตีแปดอย่างไรเขาก็มีความสุขของเขา ให้อี พวคนี่คนขี้ทุกข์ ต้องกระเสือกกระสนไปวัด แต่ถ้าในมุมกลับ กระเสือกกระสนไปวัดเพราะ อะไรล่ะ? เพราะเรามีสติมีปัญญา เราจะแยกแยะ เราจะค้นคว้าหาความจริงของเรา นี่เราต่างหาก เราต่างหากเป็นผู้มีสติมีปัญญา เราต่างหากที่แสวงหากันคว้าของเขา

เขาว่าเขามีความสุขของเขา เขาอนอนมอยู่ไหนเขาไม่ได้อะไรเลย เขาอยู่ของเก่าของเขา เขาสร้างมาแค่นั้น เขาอยู่แค่นั้น แต่ของเรานี้เราทำมาขนาดไหน เราเสมอเขาหรือดีกว่าเขาด้วย

แต่เรายังแสวงหาต่อไป เรายังค้นคว้าต่อไป เรายังทำต่อๆ ไป แต่เขาบอกว่าเราเป็นคนที่มีอำนาจวาสนา เราจะต้องขวนขวาย เขาไม่ต้องขวนขวาย เขาอยู่สุขสบายของเขา

ไอ้ที่มันลมปาก ไอ้ที่มันกิเลสมันกล่อม ไอ้ของเรามันมีสติมีปัญญาเราถึงแสวงหาของเรา เราพยายามของเรา เพื่อประโยชน์กับเรา เพื่อประโยชน์กับหัวใจนี้ รักษาใจของเรา นี้โลกธรรม ๘ มันรุนแรงขนาดไหน ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เห็นใหม่ เพราะเราได้ศึกษา เราได้ค้นคว้า แล้วเราเอาสิ่งนี้เป็นสมบัติของเรา เอวัง